

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пош.
Конт. почт. шаш. 143.322.
Адреса для телеграм:
"Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполученем
Реклама не зберігається

ПЕРЕДПЛАТА.
М. сячно: в краю 500 зол.
За границею:
В Америці: 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.
І Італії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 15
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
100 ш. — (лише адреси і зол.)

Телеф. Редакції 29-41.
Друкарні 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИКІРНИКА
25 сот.

Найповажніша проблема.

Львів, 4. березня 1929.

Сьогодні збирається в Женеві Рада Ліги Націй на свою чергову сесію. На її денному порядку поставлено тав. меншовестову проблему. Ще на люганській сесії Ради після промови польського міністра закорд. справ Залеського, в якій він заповів акцію проти гор.-підеського „Фольксбунду“ за його „незаконну діяльність“, зазначив німецький мін. закорд. справ Штрессман: „Я закликаю вже тепер, що буду домагатися, щоб цілість меншовестової проблеми була поставлена на порядку дня Ради Ліги Націй“. І справді мін. Штрессман додержав слова, вимагаючи розгляду цієї проблеми. Крім німецького внесення в тій справі є ще також внесення канадійського делегата Данжорана, що торкається упрощення процедури при розгляді меншовестових жалоб й обвинувачень.

В минулому році в дебати над меншовестовою проблемою зазначив Бріан, що етнічні групи (себ-то народи), які жалілися на своє гірке життя, обіймали перед війною кругло сто мільонів людей, а сьогодні та цифра висловлюється лише сумою двадцяти мільонів. Очевидно, ту суму треба шонайменше подвоїти, але не в тому річ. Французький міністр забув додати, що та сума уособлює політично, переслідуваних ігноблених аменшлася тільки наслідком припорошення принципу самозначення народів, який не миковано в повному обемі. Очевидно, і тепер у значній мірі припорошення того принципу є одним шляхом і засобом, що веде до вирішення тав. меншовестового питання.

Трактат про охорону нац. меншостей є дуже загальний. Він не робить найменшої різниці між справжніми меншостями (атериторіальними) і територіальними народами чи їх територіальними частинами. Цей трактат однаково ставиться й „оборонює“ нпр. 100-тисячну розсіану меншість в якійсь державі, як і територіально-компактну, а шонайменше більшовестову кілька мільйонів національну масу. Творцями в головню ініціаторами охоронно-меншовестового законодавства були жиди, які в той спосіб бажали в першу чергу забезпечити діаспору, расово й віроісповідно-окремлену жидівську меншість в поодиноких державах середньої й східної Європи. Трактат про охорону нац. меншостей є їх твором.

Крім того охоронно-меншовестові трактати (по одному трафаретному зразку) творилися й підписувалися тоді, коли границі у східній Європі ще не були не лише вирішені, але навіть закріплені, себ-то коли думалося тільки про справжні меншости, а не про народи чи їх частини, що є більшістю на своїй національній території. Надобавок охоронно-меншовестові трактати не все підписувало в добрій вірі, себ-то з метою їх додержати й здійснити — навіть в їх скромному обемі.

А наслідок того такий, що охорона меншостей, а особливо територіальних народів чи їх частин сьогодні не лише є недостатня, але навіть не стоїть на тому рівні, на якому та справа находилася перед війною, коли меншовестова kwestія була внутрішньою справою кожної держави, коли вона не була міжнародною справою.

Найгостріше виступає меншовестова проблема в полуднево-східній Європі. На жаль, і творчі охоронно-меншовестового законодавства, і сторожі меншовестових трактатів не мають для неї найменшого аргументу. Вони є наставлені на пераційний тон меншовестової проблеми (себ-то на той справжніх меншостей) — так, як справа була подумана в 1919 р.). Бо тільки тим наставленням або крайною ігноранцією можна пояснити націоналістично-асиміляційські тенденції, які досі так виразно проявлялися в Спол. Народів. Мелло-Франко, британський делегат і справоздавець меншовестових справ у Спол. Народів, в грудні 1925 р. ось як сформулював напружені політики Ліги Націй: „Автори системи (охоронно-меншовестової) зовсім не мали наміру в домі диких держав творити ніякої груп-меншости, яка достатньо почувалася би зужити загальною організацією де-

жави. Вони хотіли створити статут національної охорони, що був би адекватний забезпечити пошану особистості пенарумності і ступнево підготувати передачності, які є коначні до створення повної державної єдності“.

Асиміляційні (навіть не державно-уніфікаційні) ідеї й тенденції Мелло-Франка підхопив Чемберлен, додаючи: „Метою Ради є забезпечити меншостям такий ступінь охорони й справедливості, який їм уможливить поволі зєднатися (стопитися) з державним громадянством, до якого вони належать“.

В таких умовах, під прапором такої ідеології Ліга Націй не могла й не хотіла нічого зробити для охорони національностей, що поклали в межі інших держав. Навпаки, теперішня процедура Ліги Націй в меншовестових справах доказує, що ця міжнародна установа схотить аї стати новими охорони меншостей, ставши на ґрунті охорони обвинувачених держав та їх урядів перед переслідуваними меншостями. Процедура в петиціях й обвинуваченнях меншостей є така складна, довга й формалістична, наставлена в користь держав, а звернена проти петиціонерів, що на ділі вся та охорона разом з трактатом сходять на якусь манларинську фарсу. Залезко залезло нас потавати всі формалістичні ступні тієї процедури. Першим і часто останнім завданням „Комітету Триох“, чи його справоздавачів, є прослідкувати, чи внесена петиція по формі не стоїть в суперечності з духом охоронно-меншовестового законодавства. А який є той дух, ми вже зясовували вгорі. На тому звичайно кінчається справа. Кожна якась петиція переїде через бар'єри формальностей і вирветься із закулісових закутків Ліги Націй (себ-то приналежних до неї держав, безпосередньо або посередньо обвинувачених), то в найкращому випадку завершиться вона загальною, гучною й малозмістовою резолюцією Ради, яка в дійсності не має найменшого реального значіння.

Правда, тим способом Ліга Націй осягає свою мету. До неї починає вливатися все менше петицій, але це не значить, що на „Шинку все спокійно“, що меншовестова проблема налагоджується, або що глобальні миряться зі своїм положенням і нахотяться на шляху здійснення ідеології Мелло-Франка чи сера Чемберлена. Навпаки, кожний бистрийші обсерватор, а тим більше знавець меншовестової проблеми знає й відчуває, що міжнародне питання з кожним роком загострюється і входить у фазу дуже поважних небезпек. Не лише варшавський кореспондент „Берд. Тагеблату“, пишучи про меншости Польщі, бачить дуже погані наслідки дотеперішньої меншовестової політики, називаючи її Ахілєвою п'ятою європейського мира, але й відомий приятель Польщі Жюль Савервайн твердить, що це найповажніша проблема сучасності, яка криє в собі найповажніші повсяк причини, найповажніші а усіх, які є в світі. Та чи цю повагу положення й важливість найповажнішої сучасної проблеми зрозуміють в Женеві, треба дуже сумніватися.

Справа Збірок Ставропігії і Народного Дому.

Львів, 2. березня 1929

З Управл. Національного Музею дістаємо такі інформації: Директор Національного Музею проф. д-р І. Свенціцький дістав нині від Ставропігійського Інституту і від Народного Дому два однозвучні писем а 1. III. 1929, писані російською мовою, в яких повідомляють, що Ставропігійський Інститут і Народний Дім анулюють видані ними повноваження для підняття збірок обох тих установ з Ростова і перевезення їх до Львова. Виходить, що обі установи хочуть таким чином перекинути урядові чинники СРСР і примусити їх погодитися на те, щоб польський уряд передав перебуваюче тепер у Варшаві майно просто до рук Ставропігії та Народного Дому, поминаючи цілком Національний Музей і його управу. Одне таке вирішення справи, здається, неможливе. Вирішення її не може обійтися без агоди відповідних чинників СРСР.

На економічні теми.

За українську кредитову організацію міжнародного характеру.

(Допис з Америки.)

II.

Вуйко з Америки. — Перестаріла меркантильна теорія. — Міжнародна українська кредитова організація. — Пересилка капіталу. — Висновки.

Клич збудувати власну міжнародну кредитову організацію може видатися надто фантастичним, нереальним. Пригляньмося ближче цій справі.

Коли у нас говорять про кредит, зокрема про заграничний кредит, — то більшість наших громадян представляє собі справу дуже просто: приїде якийсь панок з добрим „куферком“ доларів, зайде по черзі до наших інституцій і буде „роздавати“ кредити потребуючим. Загально розуміють у нас справу кредитів як справу посылки грошей до краю. Доводилося мені читати в американській нашій пресі заклик відомого нашого діяча, котрий радив висилати гроші до краю на депозити, бо, мовляв, „залоти“ стабілізовані і нема ніякого ризику. Через дві неділі стабілізований злоті поховався в ілав на позовнику.

Очевидно, всі ці думки про кредит і гроші це перестаріла теорія меркантилізму, після яких край був тим багатіший, чим більше було в ньому грошей. При цьому звичайно забуваємо, що гроші є тільки середником амініи продуктів і коли нема чого виниювати, тоді сама нація є господарським банкрутом. Друге це те, що в нових кредитових господарств гроші майже не входять у рахунок, бо їх заступають торговельні папери, які представляють собою вартість виниюваних продуктів.

Після війни залунав у нас клич господарської самовистарцальності. Кличі гарні, але їх основа — кредит — зовсім слабкий.

Як довго ми є недержавним народом, без власних фінансів і без власної фінансової політики, так довго створення власної міжнародної кредитової інституції є коначне. В історії людства не найдете прикладу, де завоювання не нищили підбитого народу. В тому ми не є винюком. Денікі ненавидів українців, але видав українські гроші, щоб лишити Україну під господарським оглядом. Відомо теж, що в господарському житті держав, а навіть цілих континентів приходять господарські кризи і в таких випадках аказанням є перенесення капіталів з одного місця в друге.

Ми мали розмірно великий фонд адія і сиріт, фонд на будову театру, і т. п., і все те пропало тільки тому, що не було в нас своєї кредитової організації, яка перенесла б фонди на іншу територію. Навіть тоді, коли цісарі і генерали австрійської держави вивозили все поза границі, наші американські емігранти — за порадою краєвих амерадія — купували австрійські корони. Очевидно, з такою фінансовою політикою і такою кредитовою організацією ми все будемо господарським гноєм інших народів.

Коли давніше власна міжнародна кредитова організація була потрібна, то сьогодні вона коначна, коли ми дійсно думаємо про розбудову нашого господарського життя.

Уявіть собі, що наші інституції одержали позичку і мільон доларів. За саму пересилку цієї суми до краю (крім аспіків інших оплат) ми мусіли заплатити не менше як 70.000 дол. після теперішньої процедури. Гроші ці ми залатили б якумунедбудь чужому банку, який переслав би ці гроші до польського банку, а цей передав би їх до нашої установи. Але це не фантазія, але дійсність, бож кожного року пересилає американська еміграція до краю не менше одного мільона дол. Почисаїть, що оплата самої пересилки виносить 3 до 4 проц. страта в відсотках найменше три чотири місяці дає 30.000 дол. Ось ту суму вже тепер платимо чужим банкам кожного року.

Згадана пересилка грошей є одним з менших завдань міжнародної кредитової організації.

ції. Головні її завдання це переселення кредитових капіталів, збереження краєвих фінансів перед кризами і створення незалежної бази для наших господарських установ.

Не треба згадувати, що психологічний стан недовіри до держави і її господарки в головному причинною недовіри публіки до кредитових установ, адержання від депонування заощадженого гроша. Створення власної інституції, опертій на здорові заграничні кредитові зв'язки, можливість перенесення капіталів в хвилі потреби, матиме три головні наслідки:

1. Великі суми гроша, які вже тепер платимо кожного року чужим банкам остануть у нас, на наші господарські потреби. 2. Кредит наших установ буде усталений і їм дасться можливість повного розвою. 3. Серед нашого громадянства виробиться довіра до наших кредитованих установ і прийдє більше зацікавлення господарськими справами краю і заграниччю.

Технічне переведення цієї справи не важке, не вимагає капіталів крім доброї волі і зрозуміння справи тими чинниками, які покликані до ведення нашої господарської політики. Без власної міжнародної кредитової установи — не збудуємо власного господарського життя. Це мусять пам'ятати наші економісти й вся суспільність.

Д-р Володимир Галан.

Реституція двох українських шкіл.

Розпорядком львівської Кураторії з дня 21. травня 1928 р. утримувалося українську народну школу в с. Чеснихах, рогатинського повіту, ніби тому, що зголошено 22 декларації з вимогою введення польської мови навчання. Тимчасом у с. Чеснихах було тоді на 136 дітей у шкільному віці — 126 дітей українських, 5 жидівських і 5 римо-кат. обряду, при чому 1 дитина з Чесних, а 4 з інших сіл, які до шкільної округи Чеснихах навіть не належали. Тому проти розпорядку Кураторії зголошено відклик. 26. жовтня м. року повітова шкільна рада в Рогатині поклікала до переслухання тих 16 громадян, які мали підписати польські декларації; між ними було 10 українців, а яких один бездітний і один — від 20 літ небишк! Переслухано теж 5 жидів. Всі вони заявили, що ніяких декларацій за польську школу не підписували і що їх підписи на декларації є сфальшовані. Не вважаючи на вислід того сфацьованого шкода в біжучому шкільному році остала утримувати.

Подібна історія трапилася в українську народною школою у с. Обельниця, рогатинського повіту, яку утримувалося розпорядком Кураторії з дня 20. червня 1928 р. з таких мотивів, що крім відданих 43 декларацій за українську школу, зголошено теж нібито 22 декларації за польську школу. Однак на ділі в цілому селі було тоді взагалі лише 43 дітей у шкільному віці і село чисто українське. Теж зголошено до Кураторії відклик.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

Жерці Краси.

Про павійську Чертозу.

I.

Certosa di Pavia на всю Ломбардію пай-граше, найбагатше містечко, в якому артистами, різьбяр, архітекти — навіть ієрархами та мислами віками приносили в жертву Красі твори своїх молодих літ, а то й усього життя.

Це недалеко — якій 30 км. від Мілану, понад ріку Тічіно, в сторону міста Павія, серед ломбардської рівнини, в самотньому затішці. Серед піль, поперетинаних водними каналами, над якими вносьою котяться жайворонки, як у нас. Межами — кінариси, туї, які на фоні чистої блакиті своїми густо-зеленими колірими рисують свій же смуток, той добрий смуток, який спритно приходить до вас, а й ви його з жахом стрічаєте...

II.

Катерина — жінка Дияла Галеацца Вісконто, прирєдла дн 8. січня 1390 р., що серед піль, на скраю їхнього парку, має бути побудована церква та монастир для дванадцятих черців Чертози.

І не стало догідною нагодою для її чоловіка, щоб чотири роки пізніше після розпочаття робіт над будовою „Іль Дуомо“ в Мілані отворити нове огнище мистецтва. Біля якого моглиб агуртуватися молоді, нові, тільки італійські артисти. Легко догадатися, що Дж. Г. Вісконті хотів бачити аматіані артистів півночі біля „Дуомо“ в Мілані, своїх — біля павійської Чертози; хотів бачити вже в перших боках північ перші ознаки двох культур.

9. 1. 1929. Baltrami: La Certosa di Pavia.

горі відклик, однак шкільний рік розпочато і теж відклик на нього не наспіла.

В обох цих справах посол Степан Кузик і тов. з Українського Клубу згодились з кінцем жовтня мин. року інтерпелляції до міністра освіти. На ці інтерпелляції наспіла саме за посередництвом маршала союму відповідь, в якій сказано, що Львівська Кураторія ствердила, що справді в обох цих випадках не було по 20 декларацій за польську школу і тому міністерство освіти скасувало попередні розпорядки про утримання шкіл в с. Чеснихах і с. Обельниці і повернуло у школах в названих селах українську мову навчання.

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

Троцького мають убити?

Лідер німецьких троцькістів Урбанс заявив кореспонденту одного французького шоденника, що німецькі троцькісти постійно підтримували зв'язки з Троцьким і тоді як він був на засланнях і тепер підтримують, дарма, що радянський уряд приймає всі можливі заходи, щоб Троцького ізолювати. Від Троцького привозили спеціальні кур'єри що тижня один лист із заслання до Берліна. Кур'єри перевозили ці листи в одній. Перевозили вони також статті в такий самий спосіб. І статті і листи були писані машинною на шовку. На 60 таких посилок переловили кремльські вороги тільки дві. Від часу, коли Троцький приїхав до Константинополя азамини з ним деши, хоч він все так і під дуже сторожким і пильним доглядом. Троцький тепер хорий, але не думає покидати політичної діяльності. Урбанс не вірить в те, щоб Троцький дістав візу до Німеччини, бо союзний радянський уряд дає у Берліні до підписання, що прийняті Троцького до Німеччини Москва вважала неприйнятним актом. Троцького — казав дослівно Урбанс — вислали за границю на те, щоб його убити. Ми знаємо навіть прізвища тих, кому доручено переведення абияства. Але наші приятелі пильнують Троцького.

Отже колишньому червоному диктаторові і потентові якийсь дуже вже не везе, хоч з другої сторони коштом свого терпіння робиться їй тепер найінтереснішою особою в світі, а в поважній частині комуністів набирає всіх признак мученика і страдальця за ідею. Це йому без сумніву може допомогти в далій „політичній кар'єрі“, якщо вона ще колинебудь усміхнеться. Зрештою дехто твердить, що саме тепер на вигляд Троцький робить найбільшу кар'єру.

Опозиція в червоній армії.

Кореспондент „Берлінер Тагеблат-у“ Шеффер доносить з Москви, що з нагоди річниці червоної армії Ворошилов опублікував статтю, в

В списі артистів, що працювали біля Чертози, не стрічається ні одного чужинця.

Перший архітект, якому поручено генеральний провід над будовою, є Бернардо да Венеція.

Стиль церкви готичний із сильними мотивами ломбардського. Тиубрія та горішні арки — то бокам тиубрія — на нижні вілки граціозного ренесансу при готичу.

Хоч в основі, в плані було заховати чистість готичного стилю, що бачиться з двох плоскостей у фасаді, то італійські артисти так наче закохалися в готичу в мотиви ломбардські і прибрали чужовими стрічками ренесансу. І серед рівнини в самотині піль ці меланхолійні тони ломбардського стилю злагідняють пороз готичу в простору.

Фасад вся з мармору. Це обличчя храму, при побаченні якого дивується й відпочиває думка сучасної людини.

Від саміського низу різьблені-медальони римських імператорів, патрішів, усяких гербів. Дальше — вгору плоскостями: історія біблій, то фондції Чертози, аложення усього каменю та інші. Все це різьблене терпелим золотом артиста, що своєю послятою, запалом, відданістю виривав у мармурі, в алябастрі та в інших шляхотних каменях свої могутні почування, форми своєї сильної душі.

Де-де ці темні маневрі різьблені постаті осталися без голів. Були тут і такі віддучачі, що захоплені досконалістю цих істот холодних, але дихаючих таємним, — скручували їм ці голівки й ховали на пам'ятку, як амuleti.

Плян і рисунок фасадів виконаний майстром Амвросієм да Фоссано назв. Берболюне та Я. Ан. Дольчебуоном. Половину фасадів, довший часті, виконали Іван Антоніо Амаго, Христофор Ман-

9. 1. 1929. Baltrami: La Certosa di Pavia.

який признає, що в 1928 р. червона армія пережила поважні політичні процеси. Мова про опозиційні настрої в армії. Вони були не тільки серед червоноармійців, але й серед командного складу. На тому таї діяло було до поважних терть у нутрі армії. Ворошилов натякає на якусь „білоруську резолюцію“, в якій з особаю яко-кравістю зарисовувались труднощі, які переживала армія. В тому документі надавалося перебільшену вагу деяким фактам, з яких роблено неправильні висновки. Ворошилов стверджує, що всі підписавши цю резолюцію „признали свою помилку“. Деякі представники командування заявляли, що при продовжуваних теперішньої політиці на селі, важко рахувати на відданість армії, що в 66 відсотках є селянською. З численних посередків команданти частин вислали до Сталіна листи, в яких висловлювали такі побоювання. Ворошилов вважає, що найважливішим завданням політичної керми в армії є під теперішню хвилю ліквідація внутрішніх терть та політичних непорозумінь у ній в ім'я збереження її боєздатності. Червона армія нараховує тепер 522.000 в чім 100.000 має бути комуністи.

З того бачимо, що опозиція ослаблює в СРСР не тільки партію, розхитує не тільки державний апарат, але деморалізує й армію в мировому часі. А шож булоб у часі війни в тій на 66 відсотковій селянській армії?

За океаном.

Другий відчит Мирослава Січинського в Нью-Йорку.

Другий відчит Мирослава Січинського, що щойно вернув з поїздки по В. Україні до Америки, пройшов знова при великому зацікавленні. Присутніх на відчиті, який відбувся 31. січня, було знова около 500 людей. М. Січинський говорив про економічне, культурне і політичне положення українського народу під більшовицькою владою, при чому на примірах з життя і статистичних даних виказав, що Україна не є в асамі самостійною державою, як це госять більшовики і їх агенти в Америці, та що її визискує московський уряд, який неподільно править Україною. Присутні на сазі більшовики, не маючи спромоги опротикнути твердження М. Січинського, старались звести дискусію до того, що Америка, ухваляючи „пакт Келльбора“, хоче ще будувати 15 воєнних кораблів. Ці зусилля комуністів викликали у більшості присутніх веселість, тому, що їх балачки не мали ніякого відношення до того, як селяни й робітники живуть на Україні. („Нар. Воля“.)

Товариство Горожан у Філадельфії.

В неділю 27. січня відбулись річні загальні збори Українського Товариства Американських Горожан у Філадельфії. Зборам проводив Володимир Левинський; заступлених голосів було 105.

тегаша та Бенедикт Бріско. Горішню часті, другу половину, Христофор Ломбардо. В 1473 до 1530 рр.

І вже в цій фасаді бачиться нестійність, несупокій людської думки, спраги, бажання. Здавалось, що в такому короткому часі, в якому тривали праці над різьбленням фасадів (бо тільки 57 літ), стиль повинен би був бути владраний в одному тоні, в тій-же гармонії, докладності, досконалої. Аж ні! Долийша половина — це мовольна, терпелива, тиха праця навіть над кожним малесеньким листочком і нервом його, хоч він творить тут тільки декоративний бік. А вже цілі, богаті сцени з людьми, розставлення їх, живість їх — пригладяється тому і завіси чує неясність! — просто шире виключено. Кожна постава постаті — це поезія, лінія — це примана!

Артист у своїй фантазії, яку переповнив нам золотом у мармурі, горів усім своїм життям і те горіння залишив нам.

Та горішня половина фасадів — це вже простіша, більше поспівна. Романський стиль переважав. Де-де постаті якогось святого, що наче ремствє до своїх друзів, онтих із яву, бо вони такі чванливо набудучились, стремлячи з білого алябастру та мармору. Артист, насидівши, неначе сказав собі: простіше, простіше, бо загато серця й душі не личить показувати людям!..

III.

Увійхдимож до середини храму.

Хоч це чистий, зрозумілий, гордий і певний себе готик — тут нема холоду, який звичайно, в таких храмах буває. Цей могутності не треба огортати, огрівати своєю душою на те, щоб одіхнути, бути ближчим холодному марморові.

Тут увійшли із найреальнішого сучасного середовища, в якому йдемо напередки з залізом, електрикою, — і побачили, що живі коліри сбрали, фрески, які ліній різьби линуть докору-ти таде й планують у тої пошатолі, товариша

На цей рік вибрано такий уряд: Іван Пеленський, голова; Степан Слободян, заст. голови; Михайло Дубас, секретар; Ілько Мамчур, касир. Крім того вибрано ще 6 осіб до дирекції. До контрольного комісії вибрані: Петро Кирилюк, Володимир Левинський, Степан Слободян (молодший). Збори рішані, щоб управа піддержувала культурну працю, особливо серед української молоді в Філадельфії.

Новий український лікар.

В Кайвасед, Огайо, відкрив лікарський офіс молодий українець, д-р Микола Гнатюшин. Він приїхав з Галичини молодим хлопчиною до Канади. Свої лікарські студії покінчив у Шикаго.

На парламентарній арені.

Інтерпеляції, внесені Українським Клубом за місяць лютий 1929 р.

191. В справі неприймання ПКУ в Тернополі оголошень в українських газетах, потрібних до унеможливлення загублених військових документів та видачі на їх місце дуплікатів; 192. в справі надати, поповнених жовірками та підполіцерами І. комп. 14 баону КОП в Шидлівцях, пов. Копичинці, терноп. воевідства; 193. в справі військової служби Василія Галеми в 3 комп. 6 пл.; 194. в справі надання підставного старости при стосуванні кар на підставі парагр. 11. цісарського патенту з 20. квітня 1854 р.; 195. в справі неадекватної і негідної з засадами педагогічної поведінки вчителя народної школи Левовицького в Товстобабах, пов. Підгайці, воев. Тернопіль; 196. в справі відмови призначення інвалідської пенсії Ст. Витанському з Липшина, пов. Бережани; 197. в справі заборони учіння української народності в учительській семінарії в Бродях молилися по українськи; 198. в справі будови залізничного двору в Ямниці, Станіславської Дирекції; 200. в справі невідповідного розпорядження старости пов. Чортків підпалити придорожні дерева; 201. в справі викладової мови в 2-класовій народній школі в гр. Гиньоводи, пов. Підгайці, воев. Тернопіль; 202. в справі унеможливлення українських виборчих лист урядом каси хорих в Рогатині та нелегального перепровадження виборів; 203. в справі побирання високих цін купівлі землі підчас парцеляції маєтку Загір'я Киягинецьке, рогатинського пов.; 204. в справі безправного оречення Польської Кураторії з дня 15. X. 1928 ч. 1-9002/28 в справі 5-класової школи в Любиковичах, Сарн. пов.; 205. в справі безправного поступування управителя 5-клас. школи в Любиковичах, сарн. пов., п. Томаша Куровського; 206. в справі невиконання публіцистичної протиполітичної ухвали мешк. Пробужна, пов. Копичинці; 207. в справі урядової допомоги на поправу повітової дороги Жабе-Яворник, пов. Косів; 208. в справі несправедливого і

нерівномірного виміру податку на боку скарбового уряду в Калущі ага, скарбової палати у Львові; 209. в справі задержування Виліом Повіт, в Добромилі податкових сум, належних громадянам цього повіту; 210. в справі безправного унеможливлення укр. виб. лист управою каси хорих в Косові та нелегального перепровадження виборів; 211. в справі відмовлення концесії на тютюновий склеп для різнорідної кооперативи „Надія" в Підгороднях, пов. Сколе; 212. в справі неоправданого усунення з уряду начальника громади Велліж, пов. Долина; 213. в справі конфіскації державного поліцією дерева в Болехові; 214. в справі загато повільного податкування подань на підмоги для родин по поляглих на війні Скарболою Палатою у Кракові; 215. в справі приміщення у службових обов'язках управителя школи в Равочинах, пов. Дрогобич, воев. Львів; 216. в справі нічим неоправданого стягування робітників-українців до праці в великій гр.-кат. святі в сільській жупі у Косові; 217. в справі відмовлення концесії на дрібну продажу тютюну кооперативі „Єдність" в селі Дуба, пов. Долина, воев. Станіславів.

Внески, зголошені Українським Клубом за місяць лютий 1929 р.

53. В справі відписання оплати за перевіз вугля для людини, яка потерпіла від неврожаю в 1927 р.; 54. в справі заборони урядом збирати в часі урядування або в урядових льокалах, як також при помочі гром. урядів на цілі громадські і добровільні від приватних сторін; 55. в справі доповнення арт. 73. розпорядку Президента з дня 10. травня 1927 р. Д. У. Р. П. ч. 45 поз. 398; 56. в справі ухвалення додатків з державного скарбу для церковної служби; 57. в справі ухвалення забезпечення вліт і сиріт по гр.-кат. священиках; 58. в справі переказання з поворотом громадським судам на території судів апел. Львова і Кракова і суду окружного в Цешині перепроваджувати спадкове поступування замість нотаріів; 59. в справі видання закону про винагороду за воєнні школи; 60. в справі ухвалення закону про наукову програму для шкіл з українською викладовою мовою; 61. в справі зміни розпорядку п. Президента з дня 24. XI. 1927 р. про забезпеку умових робітників; 62. в справі негідної допомоги уряду для різнорідного населення, яке потерпіло підчас небувалих морозів; 63. в справі випадків в с. Жабчу, луцького повіту.

Присилайте негайно копію та списки громад і суртнів, що колюдували на „Рідну Школу", щоб втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Хвиля літературного пацифізму.

Берлін, 27. II. 1929.

I.

Еріх Марія Ремарк мав 19 літ, коли його спочатку 1917 р. позвали під зброю. Акуратно і з пруським потугним порядком він поїхав Горала і підручник тригонометрії на своїй книжковій полиці і після шістьох тижнів військового вихову його відіслано — начеб просто з гімназійної лавки — на західний фронт, до Фландрії. Був два рази ранений. Раз в ногу, а другий раз в живіт. Лежав вилорозів, його знов відіслано на фронт. Його таксамо як сотні тисяч і мільйонів йому потрібних. Потім прийшло заломлення німецького фронту. А далі революція та інфляція. Еріх Марія Ремарк, сирій жонір, в сталевому плазмі, повернувся з фронту разом з мільйонами йому потрібних. Потім прийшла стабілізація і життя по-нові знов уложилось в більше-менше спокійний арівнонажений ритм. Еріх Марія Ремарк, чоловік маси, жив далі життям тієї маси, серед своїх буденних радощів і турбот.

Минуло десять літ. Війна поволі почала немов би занурюватись у сутінки забуття, засновуватись несправною імлою спомилю. Оскільки брати белетристичну літературу за мірило осуду і то літературу, що йде в масі і в масах справді читається, то велика війна не знаходила — особливо в Німеччині — ані попиту, ані якогосьбудь мистецького літературного вислову. Літературна критика пояснювала собі це явище двома. Рад, що відіслав часу є ще за близька, щоб пережити великої війни можна було вже тепер по мистецьким оформити. Подруги, висловлювалась критика, що маса не хоче цієї літератури. Маса хоче забути і найтись серед нових обставин життя. І маса начеб справді почала забувати. Але раптом після цілого десятиліття, посеред глибокого мира, через Німеччину проволіталась несподівана хвиля воєнної літератури. І що тут найцікавіше — так про війну висловлювалась сама маса. Заговорив він, Еріх Марія Ремарк, кров від крові і кість від кістки, чоловік, голос, думка, представник тієї маси. Його книжка на тему великої війни пішла ще тими днями в масу накладом першого мільйона примірників. Перед тим, його воєнну книжку друкувала у фейдатові берлінська „Vossische Zeitung", що теж має мільйонний тираж. Маса...

II.

Богато в нас пережило і багато в нас все пережив, про що оповідає та книжка. (Erich Maria Remarque: „Im Westen nichts neues". Berlin 1929. Propyläenverlag).

Вона говорить про військовий вишкіл і повеління капіталів, про фронт і етап, про рани і шпиталь, про голод, бруд, воші, смерть, про ге-

Праворуч у четвертій каплиці образ маляря Амвровія да Фоссано назв. Бергоньоне „Розп'яття" (з 1490 р.), в якому біля Христа, Матері, Івана та Марії Магдаліни єдине життя з простором, із блазню, да мало того земського болю. І в кожному обличчі самотності, святих, мучеників цього великого маляря, що лише найбільше своїй праці у цій самотній цілості, бачиться мало земського. Бачиться далеке життя, до якого треба було дуже тужити, щоб у роки ренесансу в ставільському малярстві та архітектурі відчувати його так самотньо, так інакше. Про нього говорить Лука Вельтрамі: „Старий міланський маляр, невідомий могутнього постану в мистецтві, що відбувався докрити його, поринав у собі, в рефлексіях свого ж мистецтва, яке можна було уважати вже пригаслим".

Краще доповнює цю думку про Бергоньоне Францеско Малайуїні Валері, кажучи: „У квітковому періоді ренесансу льомбардського мистецтва — грація та найвищий християнський сентимент є представлений маестром, який... у п'ятидесяти роках заховав душу з чотирьохсотіх років. Нам є Амвровій да Фоссано назв. Бергоньоне... Засіди абергаючи примітивну силу релігійних почувань, простодушність та мінута відлики мистецтва, слушно заслужив собі на назву: Беато Анджеліко Льомбарді".

Переходячи від головного престолу бічним, правим від входу раменем до бічних каплиць, бачиться над дверима тихо, добру Мадонну, а дитиною: фресок, на якому задержуються очі навіть найвибагливішого естетича. Це знову праця серед цнливих названого славно маляря.

Ліворуч у другій каплиці є образ Петра Перуджінно „Всесвітній", що оточений війком ангелів голів, немов забуває, що має благовістити світ азіатів, немов ангели для Всесвітнього дорозці, як терпачий люд.

В тут Мадонна — фресок Бернардіна Люїні, найплодотворнішого маляря Льомбардії в початках XVI. в. Ця Мадонна має в собі стільки людської ідеальності, краси, ніжності, сили, материнства... Усміх — це подих епічної думки, яку в житті кожний із нас переживає хоч раз.

Багатство образів і фресок Бернардіна Люїнього, які стрічає в усіх музеях столиць Європи, а яких найбільше має Мілан в музеях і церквах, є дуже певним доказом, що цей артист без своїх Малон, без їх усміхів у лагінах, мрійливо-ясних контурах, без широти ангелів та дітей — не прожив ні хвилини.

В рефектарі є одинока Мадонна, праця одного з братів Паватарі з першої пол. XV. в., які фрескували цю церкву перед Вінченцом Фолпою. Фресок, добутий із під виправ, захоче свіжі праски, Мадонна, хоч і відхиленою головою, таки немов чваниться в нашій передренесансовій простоті так ми крамі!

Світло весняного сонця вишпавється у вітражі, яких копії наповні льомбардською школою мистецтва, солодкості. На одному вітражі під Михайлом Архангелом написано: Antonius de Pandino me fecit. На іншому, де бачиться Бернарда з демоном, читається: opus Cristofori de Monti 1477...

IV.

Сотки літ працювали-творили тут артисти. В списку їх прізвищ нарахує їх стосорокденять. Між ними, окрім азіатичних уже, є імена славних малярів, а саме: Філіпо Ліппі (син фрі Філіпа), Вінченцо Фолпа, батько малярської школи в Льомбардії, три брати Паватарі, двоє Креспі.

З архітектів поруч Бернардіна да Венеція, найславішим є родина Соларі. З них один, Гвініфорте Соларі прийшов сюди на службу, маючи 23 роки. І поселився Чертозі написати роки своєї артистичної плодотворності, працюючи віддано, безперервно 12 літ. Іван Антоніо Амадео

жениться з дочкою Гвініфорте і продовжує працю родину.

Був він, І. А. Амадео, одинокий, що в скульптурі й архітектурі творив перехід до ренесансу (Браманте). Дуже плодотворний, сильно іділізуювальний. „Яку схматію стрінула його школа навіть і по його смерті, є доказом довгі й упорні повторювання його мотивів. Найбільше це помічається в артистах павійської Чертози, де стилі Мантегаці та Амадео поборались і стали одним, нерозлучним стилем".

V.

Голі в цих скупих стрічках вилуштити все про всі ті невичерпані багатства краси та поезії ч для реалістів — багатства матеріального.

Переходячи бічними каплицями, яких — окрім гол, престолів і двох бічних — є чотирнадцять, бачиться престолів алабастровий, мармуровий; стовпи з мармору іділізують, грецького, агатові. Престолів викладані ізамагалами, камеліями, топазами, рубінами та іншими багатими каменями.

Переходячи монастирським малим і великим, бачиться велика загорода — дріб. Докруги портики, мов тихі рефлексії ніжного ренесансу. Арки, капітелі виконані з теракоти. На кожному капітелі фігурка святого теж із теракоти.

Як мице подує і сонце хилиться, то дуже раденько розгортається у водограй. То своїм теплом голубить до втоми квіти. То слухає мовчальною азудом портики. Прилітає! Прислухайтесь! Скільки тут мелодій і самоти...

Колісь тут молились самотини-терці. Їхні міркування були як псалом безсмертним творам жерців Краї, як „Господи помилуй" вісиріх роки.

Не буває даних часи. Аж прийшов наш час, що невидимий самоту і II коханців, монастир замкнуто. Замкнений він і до сьогодні.

Г. F. M. Valeri: Italia artistica.

рої і дупаків, про шийні діти в окопах і по-
жовий публічний дим, про чотири долі, пере-
ждані під жахливим обстрілом в лінії від грона-
ти і про намірену латину, про кантику і про
лину самовідрачу толярську посплату, про
вількативелі транспорті в товаровім заголі,
ночі перепані в залізничних почкалях, про
ліс в кількадесять гектарів, знесений барабаним
погнем на протві длох годин, про шурів, що во-
дяться тисячами в окопах і живуть з людських
трутів, про... Ту лісту можнаб продовжувати ще
дуже довго. Зрештою, вистарчить, щоб вийшло
яких будь-длох-трлох учасників великої війни і
почали про неї балакати так, як воно дійсно бу-
ло і як вони її переживали.

Колиб не сипати, просто і без роблених слів,
без поетичного латосу і метафор, без підтягання
тих річей під „літературну форму“ — то в ре-
зультаті вийде ніщо інше, тільки книжка Еріха
Маріа Ремарка, та сама, що її нині читає німецька
маса в сотнях тисяч примірників. Це не „літе-
ратурний твір“ в зачатийм розумінні цього сло-
ва, а просто сухий, може але жалко сухий, тверезий,
річний, безпристрасний звіт в війни, так
як вона дійсно представлялася, як її бачили і пере-
живали всі свої перспективи, він, міліонний чоло-
вік, незнаний жовнір, маса...

В тій книжці є парадокс. Вона писана без
жодянебудь політичної тенденції. Писана просто
так як воно було. І разом з тим ціла ота книжка,
це один страшний тенденційний пристрасний
протест проти війни. В тій книжці обидуються
на кількості сторінок все те, що сучасний па-
цифізм взагалі закидує війні. Ту книжку слід далі
цінити як цікаве німецьке соціологічне явище.
Переловсім: вона має своїх протеч. Як вона, так
теж всі інші німецькі паціфістичні літературні
твори вирости і пішли в масу стотисячними на-
кладами швидко в останній році. Осляк для при-
кладу знаменитий роман Арнольда Цвайга: „Бо-
ротьба за утерра Грішу“. Тема: Грішка Папроткін
втік з німецького полону і під прибраним іменем
Бюшера старався пробратись до дому. Під Виль-
мом його зловили нім. почеві жангарки. Полонений
суд. Один із суддів, жид Познанський старається
вирати Грішу з обіймів смерті. Воєнна бюрократична
машина виявляється сальнішою. Грішу
розстрілюють. Кожне слово Цвайга склане кру-
гом тієї жиди не протест, один жагучий протест
проти війни. Або заприклад претарний роман
„Einster“ (Berlin, S. Fischer Verlag) це негачія
війни. Тут з ходу думок випливає, що війна як
вислів людських відносин, стравила в нових ча-
сах свій зміст через те, що її бракує нині най-

ганшта, потрібна для цього духовна людина пере-
посилка: можливість героїзму. Де проти себе ста-
ють машини, там людина сама по собі тратить
зміст буття.

Цілком іншу сторінку зачіпає Еріст Главер
в своїм романі, теж з 1928 р. п. в.: „Річник 1902“.
Б це звіт про ці душевні спустошення, що їх по-
робила війна особливо в душах молоді, не тільки
молоді фронтової, але передовсім тієї, що підро-
стала дома без опіки батьків, звіт про „великий
час“ і про враження з цього, що міни втисну-
лись в душу підростаючої, особливо ж шкільної
генерації. І саме до того наважує Еріх Маріа Ре-
марк. Це одна з проблем його книжки. Та молоді,
що пішли на війну зі школи чи з професійної
науки, нічого не вміє, у своїм фаху ще не була,
супільно ще не всталилась і після війни відп-
хнула її або стара генерація, що повернула до
варстатів, або цілком нова молоді, що війни не
знає і нині має в боротьбі за хліб мішніші нерви
і м'язи. Що нам робити — питає Ремарк — що
робити всім тим, що йдучи до зброї, відложивши
надовчений підручник тригонометрії на полицю,
всім тим, що покинули долото чи який інший
інструмент на варстаті, а нині, нічого не знаючи,
збиті в ніг війною, від не можемо пристати, від
собі найти місце?...

IV.

Як сказано: ту хвилю літературного паці-
фізму треба цілком передовсім як цікаве соціо-
логічне явище. Передовсім: чим собі пояснити
зрост цієї хвилі саме в останній році? І чим її па-
цифістичний характер? Перш за все, твердження
начебто для мистецького опанування великої
війни потрібно було деякого відступу часу і що
цей час уже пройдений — це твердження не
стігне. У Франції, наприклад, воєнне пережиття
оформилось вже давно, от назвати хочби два від-
носно найцікавіші твори: Henri Barbusse „Le feu
(Огонь)“ і Dorgelès „Les croix de bois“ (Дере-
вяні хрести). Характеристичне тут, що воєнної
белетристичної мистецької літератури не мали
досі німці і не мають щеї досі італійці та цілий
Схід Європи. Коли решта народів перейшла без-
посередньо від війни до розбудови мирного жи-
ття, то саме в Німеччині повсюди лиха, супільні,
економічні й культурні труднощі молоді нім.
республіки, не дали висловитись, відтиснули не-
наче воєнне пережиття на дальній план. Таксамо
в Італії, війна не покінчилась безпосереднім пе-
реходом до мирного стану, але повстали і роз-
бузова фашизму абсорбували всі думки і сили,
сливе ніякого місця ні часу для літерат. оформ-
лення воєнного пережиття не лишаючи. Теж саме
відноситься і до Сходу Європи, де серед кривавої
революції і вивольних воєн люди начеб забули
світову війну.

Звідкиж паціфізм саме в німецьких ро-
манах?

Довгий час було невідомо, кудию піде пово-
єнна Німеччина. Вона довгий час хиталась по-
між фашизмом і комунізмом. Дальший політич-
ний розвиток завів її і поставив по боці країн
високого капіталізму, по боці країн типово де-
мократичних устроїв. Але тимчасом Німеччина
знова найшлась у сфері воєнної небезпеки. Не
місце тут висловувати природу, якість, політичні
дані для тієї небезпеки. Особливо останній рік
приніс ряд полів, які незловаччо показують ті
воєнні можливості, що зарисовуються на ови-
дах. Тут вистарчить аказати на загострення ан-
гло-американської чи франко-італійської чи
якої ще іншої контрверан. Німеччина є настіль-
ки аязана економічно і політично з даними кра-
їнами, що її нейтральність булаб в разі чого не-
можливою. Але нині, Німеччина війни не може
і не хоче провадити. І тому то, як один із висло-
вів цього небажання — хвиля літературного па-
цифізму. Літературне відзеркалення певного со-
ціологічно-політичного стану, література як ма-
нометер воєнної можливості і небезпеки.

V.

І ще одно. Нічогоб так не треба бажати, як
тільки того, щоб книжка Еріха Ремарка діста-
лась в руки спеціально української молоді. Не
тому, що вона — паціфістична. Нам, в наших
нижнімш положенні з паціфізмом не подорож.
Із тим треба зжитись. Треба бути готовим і треба
знати, що війна не танець, не тільки шоломи ви-
лизуючі в сонці, але й танець жорстоке діло. Ві-
на не те, про що пише в своїй книжці Ремарк.
Тому наша молоді повинна знайомитись з Ре-
марком.

Ремарк?

Де є той український стрілець, що напише без
латосу і поезії про все те, що він бачив і пережив
від початку аж до кінця великої світової та укра-
їнської визвольної війни? Тоді не потрібно булоб
тривожної книжки Ремарка.

Зенон Пеленський.

Любка Колесса.

Найновіші голоси берлінської преси про
Любю Колессу.

Нашим читачам цікаво буде прочитати
кізка викиків з найновіших рецензій берлін-
ських шоденників і фахових музичних журна-
лів про мистецтво Любки Колесси. Наводимо
кізка таких ентузіастичних голосів.

В „Der Tag“ з 5/XII 1928 р. пише Карло
Кребс: Оцеї прикмети (музикальність — тех-
ніка — почуття форми), ще в більшій мірі ви-
ступують у Любки Колесси, яку уважаю вза-
галі одною з найбільш талановитих і тонких
у почуванні п'яністок. Все, що вона подає, є не
тільки переняті наскрізь темпераментом, але
при тому все сформуване рішучим, сильним та
теплим чуттям і тому ділає так безпосередньо
й захоплюючо. Знова раз могли ми до-ста
впоїтись цю геніальною грою.

В „Börsen Courier“ з 15/XII читаємо:
Любка Колесса належить до тих мистців з
Божої ласки, які, відтворюючи даний твір,
вдгаються в нього цілим своїм еством, по-
конуючи при тому повірно без ніякого напру-
ження всі технічні труднощі. Вона є справді
мистцем того, що не дається означити, „rubat-a“,
при строго видержанім ритмі. Все треба їй
вірити: і в строгого — немов реєстрації —
степенованого Баха (італійський концерт),
і в сильно пережиті карнавалові сцени Шума-
на, і в тонко тиньованого Шопена.

„Signale“ з 12/XII подає рецензію Ганса
Паше: Любка Колесса грає з темпераментом
та пристрасною артистикою, яка розпоряджає всі-
ми реєстрами віртуозного розмаху. Її способі-
ності як в технічному, так і в музикальному
напрямі є такі визначні, що ми їх в тім сте-
пені ледви чи найдемо у п'яністів у тому віці.
Вона зі своїми прикметами є поклонника пере-
няти та відновити блиск і славу такої Каренйо.
Не зважаючи на таку вчасну арістів, може
вона в цілості віддатись тій скалі почувань,
яка коріниться в переживанні і для якої тех-
ніка є тільки „забавкою“. Вона має в собі щось
із демонічності Д' Альбера.

„Der Jungdeutsche“ з 16. XII. приносить та-
ку оцінку пера Карла Густава Грабса: Знова
стріча з Любкою Колессою! Ця знаменита
молода п'яністка від останнього року значно
розвинулась — як людина — музикально й
технічно. Прислухуватись її виконуванню Шо-
пена значило віддатись нічим непорушеної на-
солоді. Тут дозріває п'яністка, яка є поклонника
стати спадкоємцем Кларі Шуман або Тереси
Каренйо.

В „Allgemeine Musikzeitung“ з 14. XII. на-
ходимо таку замітку Адольфа Дістервега:
„Карнавал“ Шумана шдла та іскрилась під
гучними пальцями Любки Колесси. Це було
торжество побіжності — силою виразу пе-
ремагаючої віртуозності, що змогола оглянути
тільки імпонуюче зняття.

Вийня „Berliner Localanzeiger“ з 12. XII.
пише: Технічно побіжності, нестримним тем-
пераментом переняті виконання „Карнавалу“
Шумана і ніяки твори Шопена виявляю Люб-
ку Колессу знова як мистця фортепіану

Дивогляди.

Великі досягнення.

„Рада“, орган „незалежної“ думки, прино-
сить повну ентузіазму статтю п. в. „Україн-
ський тиждень в Москві“, якої автор Р. С. на-
дає величезного значення відвідинам україн-
ських пролетарських письменників у Москві
і пише:

„Ще вчора М. Горький скривився (поду-
майте!) коли його попросили про дозвіл пе-
редожити його твори на українську мову, а
же сьогодні українські і руські письменники
шукають зв'язків (і), як рівні з рівними“ (2).

Ця подія в увазі п. Р. С. свідчить ні мен-
ше, ні більше, а „про ліквідацію руського шо-
вінізму у відношенні до українців“. Бог ба
з вас говорив, п. Р. С., але покищо ми втига-
ємо ваше писання до рубрики „Дивогляди“,
де йому й місце.

На іншому місці та сама „Рада“ цвіріп-
кає на нашу адресу: „А про обрання акад.
Грушевського до Всесоюзної Академії „Діло“
авперто мовчати...“

Подумайте, що це за досягнення й відзна-
чення для акад. Грушевського! Що це за здо-
бутки для української нації! Член Всесоюзної
Академії — і ми мовчимо... Ми вже заждемо
краще до часу, коли членом Всесоюзної Ака-
демії стане п. Р. С. за заслуги для української
і всесоюзної культури на сторінках „Ради“. Це
буде безперечно велике досягнення і цього
ми певно не замовимо.

Громадянин! Чому не став Ти ще досі членом Товари-
ства „Просвіта“?

Тепер це музей.

VI.

Ось така коротка агадка про павісю Чер-
гову. Віка проминала, поки артист вискакувався
гуд далеко від міста, від життя навіть тодішнього,
сьогодні ще більш далекого: жив, горів літами
для неї!

Кожний старансь, захопився, щоб могла
прійти сльзи і зложити в тині піль свою жертву
копіром, золотом, думкою.

Скільки віків у цієї святині артист прожия,
переловив свої мрії!

Малюнки лапіними, вогними очима — мов
тихий жал, чи радість ластівки — пестились у
душі його й у грудях запалювали нестримний во-
гонь творчості святої.

А він, артист, передав цей вогонь для Віків
— жам!

У цієї Святині Краси живуть найкращі, най-
пакіші, квітучі в наявності порянки роки, пере-
давані з батька на сина, з сина на плука. Не-
наче невідомими спрага, невідомими снага були їх
силою, еднали їх із роду в рік! Красі!

Чергова зі Павія — це туга артиста, що го-
рять у самоті.

Горінням самоти є жертвоприношення абсо-
лутній Красі, якія служити можуть і мусять
тільки самотини, вибрані її!

Вона — небажуватість туги!

Красу — сотворили самотини!

Чергова зі Павія — тепер: музей...

Certosa di Pavla, весна 1928 р.

Добре „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема
кожного з нас.

Українці Видавничої Співки „Діло”. Львів. Ринок 4. 10